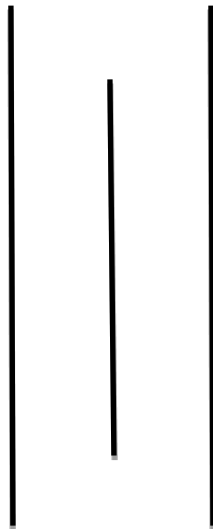

दुहुँ गाउँपालिकाको चौधौँ गाउँसभामा अध्यक्ष श्री नरेन्द्रबहादुर सिंह बडालज्यूले प्रस्तुत गर्नु भएको
आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

दुहुँ गाउँपालिका
हिकिला, दार्चुला
सुदूरपश्चिम प्रदेश
नेपाल

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

“समृद्ध दुहुँ: सुखी दुहुँ बासी” को महान सोच र “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार, सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार” लक्ष्य राखि हाम्रो कार्यकालको तेस्रो वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम यहाँहरु समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा हर्षित महशुस गरेको छु।

यस अवसरमा नेपालमा नागरिक सर्वोच्चता र लोकतन्त्रको स्थापना तथा मुलुकको समृद्धी र अग्रगमनका लागि इतिहासको विभिन्न कालखण्डमा भएका राजनीतिक क्रान्ती लगायत वलिदानीपूर्ण संघर्षमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने ज्ञात अज्ञात सहिदहरु प्रति हार्दिक श्रन्दानजली अर्पण गर्दछु। साथै मुलुकको राजनीतिक परिवर्तनका लागि विभिन्न समयमा नेतृत्व प्रदान गर्नु हुने श्रेय नेताहरु सहित सम्पूर्ण नेपाली एवं दुहुँबासी जनतामा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु।

“समृद्ध दुहुँ शुखी दुहुँबासी” भन्ने महान सोचका साथ अघि बढेको वर्तमान सरकार “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार: सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार” लक्ष्य राखि आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा हर्षित महशुस गरेका छौं। हाम्रो सरकारका लागि दुहुँको धर्ती, यहाँको प्रकृति, यहाँको संस्कृति, दुहुँ र दुहुँबासीको समृद्धि, स्वाभिमान र गौरव भन्दा ठुलो अरु केही छैन। सरकारले आफ्ना सोच र कार्यक्रमहरुलाई दुहुँको भूमि, प्रकृति, संस्कृति र नागरिकको संरक्षण विकास र सदुपयोग गर्ने, समग्र विकासलाई तिव्रता दिने एवं दुहुँबासीको मान सम्मान स्वाभिमान र गौरव बढाउने तर्फ पूर्ण इमान र सामर्थ्यका साथ केन्द्रित गरेको छ।

यो सरकारले दुहुँ बासी जनता संग गरेको प्रतिवद्धता अनुरूप “समृद्ध दुहुँ सुखी दुहुँबासी” को आकाङ्क्षा पुरा गर्न दृढ अटोटका साथ अगाडि बढिरहेको छ। यस सरकारले प्रस्तुत गरेका प्रतिवद्धताहरु अधिल्लो दुई आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम मार्फत क्रमशः कार्यान्वयन हुदै आएका छन। सरकारको दृष्टिकोण स्पष्ट छ, गन्तव्य निश्चित छ, लक्ष्यहरु निर्धारित छन, नीति र कार्यक्रम जनमूखी एवं कार्यान्वयन परिणाममूखी छ। सरकार दुई वर्षको अन्तरमा उत्साहवर्द्धक उपलब्धी हासिल गर्न सफल भएको छ। यस अवधिमा सामाजिक विकास, भौतिक विकास प्रगतिले समृद्ध दुहुँ निर्माणका लागि बलियो आधारशिला निर्माण हुदै छ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदानहरुमा कटौती भएको छ, जनताका इच्छा चाहाना र आवश्यकताहरु असीमित छन तर साधन र श्रोत भने सिमित छन। सीमित श्रोत तथा साधनको वैज्ञानिक र प्रभावकारी तरिकाले प्रयोग गरि समृद्ध दुहुँबासी बनाउने हुटहुटी सरकारसंग रहेको छ। आर्थिक क्रियाकलाप, रोजगारी सृजना, उत्पादनशिल क्षेत्र, विकास निर्माण कार्य र सामाजिक जनजीवनमा थप क्षति हुन नदिई सुचारु गरि तिव्रता दिने, आर्थिक उपलब्धी र विकासका प्रतिफलहरुको समन्यायिक वितरण गरिने छ। यस सरकारले गुणस्तरीय स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई सेवामा सबै दुहुँबासीको समतामुलक पहुच हुने गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने छ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

“समृद्ध दुहुँ: सुखी दुहुँ बासी” को महान सोच र “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार, सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार” लक्ष्यका साथ आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को नीति तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्न गइरहेको छु। शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, कृषि, महिला तथा बालबालिका, सूचना तथा संचार, श्रम तथा रोजगार, पूर्वाधार, विपद, लघु उद्यम, पर्यटन पर्वद्वन तथा संस्कृति, भूमि सुधार बन तथा वातावरण, उर्जा, सिंचाइ, स्थानीय पूर्वाधार, सहकारी, पञ्जिकरण, न्यायिक, आयुर्वेद, पशु जस्ता क्षेत्रहरुलाई प्राथमिकताका साथ समेटी नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिरहेको छु।

सोच: “समृद्ध दुहुँ: सुखी दुहुँबासी”

लक्ष्य: “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार; सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार”

उद्देश्य

१. शिक्षा र स्वास्थ्यलाई पहिलो प्राथमिकतामा राख्दै गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता गर्ने
२. स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण र विपन्न वर्गलाई संरक्षण गरि आय आर्जनका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने
३. स्थानीय आवश्यकता र सम्भाव्यताको आधारमा प्राथमिकीकरण गरि दिगो पूर्वाधार निर्माण गर्ने
४. कृषि, पशुपालन, सहकारी लघु उद्यम, पर्यटन जस्ता आयमूलक क्षेत्रहरूमा युवा हरुलाई संलग्न गराइ स्वरोजगारी सृजना गर्ने
५. सुशासनको अभिवृद्धि गर्दै सेवा प्रवाहलाई सेवामैत्री र जनमूखी बनाउने
६. सिथिल भएको स्थानीय अर्थतन्त्रको पुर्नउत्थानका लागि पूर्वाधारमा लगानी, उत्पादन, रोजगारी र वितरण प्रणाली अपनाउने
७. विनाशकारी बाढी पहिरोका कारण प्रभावित जन समुदायका लागि उचित क्षतिपुर्ति तथा पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका लागि बाँकी रहेका प्रक्रियाहरू छिटोछरितो सम्पन्न गर्ने
८. बस्तिहरूको विकासका लागि रणनीतिक योजना, कार्यक्रम, भू उपयोग तथा विकास नीति अवलम्बन गर्ने
९. शिक्षा, स्वास्थ्य र जनजीविकाको उन्नयन र लागानीमा वृद्धी गर्ने
१०. नवीनतम सूचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोग गरि छिटोछरितो सेवाप्रवाहका साथै सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता कायम गर्ने

प्राथमिकताहरू:

१. जनताको जीवनस्तर, रोजगारी र आमदानी
२. स्थानीय सहभागिता जूटाउने र स्वयमसेवा परिचालन
३. महिला बालबालिका तथा पिछडिएको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ
४. लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि
५. भाषिक तथा सांस्कृतिक पक्षको जगेर्ना र सामाजिक सदभाव तथा एकता अभिवृद्धिमा सघाउ पुऱ्याउने
६. जनजीविका र विकासका लागि अत्यावश्यक रहेका भौतिक पूर्वाधार
७. सूचना प्रविधिको प्रयोगले छिटो छरितो र प्रभावकारी रूपमा सेवा प्रवाह
८. सेवा प्रवाह, संस्थागत क्षमता विकास, पारदर्शिता र सुशासन अभिवृद्धि
९. परम्परागत धर्म, संस्कृति, चाडपर्व मेला, आदिको माध्यमबाट पर्यटन पर्वद्वन
१०. वातावरण संरक्षण दिगो विकास विपद व्यवस्थापनमा टेवा पुऱ्याउने
११. राजस्व संकलनमा अभिवृद्धि

आधारहरू

१. नेपालको संविधान
२. नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन
३. संघीय तथा प्रदेश सरकारले अंगिकार गरेको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरू
४. प्रदेश सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तीय नीतिहरू
५. आवधिक योजनाहरूले तय गरेका प्राथमिकताहरू

६. नेपालले अन्तराष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिवद्धताहरु
७. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ तथा विभिन्न नियमावलीका प्रावधानहरु
८. राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
९. अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
१०. संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको आवधिक विकास योजना
११. दुहुँ गाउँपालिकाका जनताहरुको अपेक्षा, आवश्यकता र सुझावहरु
१२. स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४
१३. स्थानीय तह क्षेत्रगत नीति, रणनीतिहरु योजना तथा अध्ययन प्रतिवेदनहरु
१४. विकासका समसामयिक मुद्दाहरु
१५. दुहुँ गाउँपालिकाको २०७९।०८० का नीति तथा कार्यक्रम
१६. अन्य विषयहरु

प्राथमिकताका क्षेत्रहरु

१. आर्थिक विकास क्षेत्र
२. सामाजिक विकास क्षेत्र
३. भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र
४. संस्थागत विकास, वित्तिय व्यवस्था र सुशासन विकास क्षेत्र
५. वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन

समष्टिगत नीतिहरु:

१. शिक्षा क्षेत्रलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी शैक्षिक क्रियाकलापमा नवपर्वतन गरि शिक्षाको गुणस्तर उकास्न विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
२. स्वास्थ्य क्षेत्रको व्यवस्थापनमा सुधार गरि महामारी जन्य रोगहरुको नियन्त्रण तथा आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई पहुच युक्त सर्वसुलव र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
३. स्थानीय आवश्यकता र सम्भाव्यताको आधारमा प्राथमिकीकरण गरि दिगो पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।
४. भौगोलिक विकटतालाई मध्यनजर गर्दै कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गरि बजारीकरणका लागि समन्वय र सहकार्यको माध्यमबाट संस्थागत संरचनाको निर्माणमा जोड दिई विशेष पकेट क्षेत्रको घोषणा मार्फत कृषि र पशुपालनमा आत्मनिर्भर बनाउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
५. कृषि, पशुपालन, सहकारी, लघु उद्यम, पर्यटन जस्ता क्षेत्रहरुमा युवाहरुलाई संलग्न गराइ स्वरोजगारी सृजना गरिनेछ ।
६. एक वडा एक उपभोक्ता पसल कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७. सामाजिक सशक्तिकरण कार्यक्रम अन्तर्गत महिला, दलित, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, अल्पसंख्यक एवं सिमान्तकृतहरुका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

८. बस्तिस्तरीय भेला तथा वडाहरुबाट प्राथमिकतामा राखिएका क्रमागत तथा अधुरा योजना तथा कार्यक्रमहरु बहुउपयोगी, लागत मितव्ययी, योजनाको संचालन र मर्मत संभारका योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिई योजना छनौट गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
९. गरिव तथा दलित बस्तिहरुमा विभिन्न साझेदारहरुको सहकार्यमा आवश्यक पूर्वाधारहरु जीविकोपार्जन र सरसफाईका कार्यक्रम संचालन गरिने छन ।
१०. विद्यमान रुढीवादी परम्परा, महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन, बालविवाह, बहुविवाह, महिला हिंसाहरुको समाधान गर्न विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
११. सबै प्रकारका भ्रष्टाचारहरुमा शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिने छ । हरेक क्षेत्रमा पुरस्कार र दण्डको नीति अपनाइनेछ
१२. सार्वजनिक निर्माण कार्यमा स्थानीय प्रविधि, जनशक्ति तथा श्रोत साधनको प्रयोगमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
१३. सबै प्रकारका सामाजिक विकृति विसंगतिहरुलाई न्यूनिकरण गरिनेछ ।
१४. कर्मचारी, शिक्षक, सुरक्षाकर्मी तथा जिम्मेवार सरोकारवालाहरुलाई अझ बढी जिम्मेवार र जवाफदेही बनाइनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

संघ प्रदेश र स्थानीय सरकार तथा अन्य श्रोतबाट प्राप्त राजश्व तथा अनुदान रकमको आधारमा “समृद्ध दुहुँ सुखी दुहुँबासी”, “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धिको आधार सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार” निर्माण गर्न वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरि आगामी आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ का मुख्य मुख्य क्षेत्रका नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

१. नीजि तथा बाँझो जग्गामा फलफूल तथा अन्य बोटविरुवा लगाउन कृषकलाई अभिवृद्धि गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
२. कृषि उपजमा किटनासक औषधीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै जैविक विषादी र प्राङ्गारिक मलको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
३. बढ्दो बैदेशिक रोजगारीलाई कम गर्न युवाहरुलाई कृषिमा प्रोत्साहन हुने विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
४. मौसमी तथा वेमौसमी कृषि उत्पादनका लागि विभिन्न तालिमहरु संचालन गरिने छ ।
५. हरेक बस्तिमा भैसी, उन्नत गाई, भेडाबाख्रा, कुखुरा, खरायो पालन कार्यक्रमलाई व्यवसायिक रुपमा संचालनमा ल्याइनेछ । आफ्नो पेशामा उत्कृष्ट उत्पादन गर्ने किसानलाई सम्मानित तथा पुरस्कृत गरिनेछ ।
६. उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धिमा उन्नत विउविजन, कृषि सामग्री र औजारको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
७. **घरघरमा कृषि पशु प्राविधिकहरु** कार्यक्रम अवलम्बन गरि प्रत्येक महिना अनिवार्य फिल्ड जानु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
८. सामुहिक भावना बोकेका पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुको अनुमति, नियमन, विस्तार, प्रशिक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
९. **प्रत्येक वडामा उपभोक्ता पसल संचालन** गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०. वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका युवाहरुलाई कृषि क्षेत्र तर्फ आकर्षित गरि लगानी गर्न उत्प्रेरित गर्ने नीतिलाई स्वरोजगार तथा आत्मनिर्भर हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
११. नीजी क्षेत्रको सहकार्यमा फिल्मी शोध, इको पर्यटन, पदयात्रा र साहसिक पर्यटन र कृषि पर्यटनलाई पर्वद्वन गरिनेछ ।

१२. गाउँपालिका अन्तरगतका कृषि तथा पशु प्राविधिकहरूलाई किसानहरूको घरखेतमा नै गएर सेवा दिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१३. पर्यटकीय स्थानको अनुसन्धान गरि भौतिक पूर्वाधारहरू होमस्टे, ध्यानकेन्द्र, योगकेन्द्र, अध्ययन केन्द्र, कला केन्द्र विकास गरिनेछ ।
१४. गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय क्षेत्र तथा कला संस्कृतिको सूचना तथा जानकारी इन्टरनेटको माध्यमबाट प्राप्त हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । गाउँपालिका भित्र रहेका पुरातात्विक महत्वका सम्पदाहरूको भौतिक निर्माण, पुननिर्माण, संरक्षण तथा पर्वद्वन गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
१५. यातायात गुरु योजनालाई कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

१६. सम्पदाहरूको अभिलेखिकरण, प्रवर्द्धनका लागि रणनीति तय गरिनुका अतिरिक्त पर्यटकीय महत्वका विविध विषयहरूलाई समेटेटी वृत्तचित्र निर्माण गरिनेछ ।
१७. **भाडी धाम**लाई तिर्थस्थलको रूपमा विकास गर्न निर्माण गरिएको DPR को कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१८. **भाडि देखि मालिकार्जुन मन्दिर** सम्म पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण, **भाडि देखि पालिका हुदै बाइकाडा** सम्म पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण गरिनेछ, **तपोवन सुलायत हुदै भाडी** सम्म पदमार्ग निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
१९. गुणस्तरीय शिक्षाका लागि विद्यालयमा प्रधानाध्यापक र विषयगत शिक्षकका विचमा सूचक सहित कार्यसम्पादन करारलाई नतिजा र मापन योग्य बनाइनेछ ।
२०. आधारभूत तह (०-८) मा लागु हुने गरि दुहुँको गौरव, संस्कृति, सभ्यता, मूल्य मान्यता र एकताको सम्बर्द्धन सहितको क्षेत्र समेटेटी स्थानीय पाठ्यक्रम अनुसार पाठ्यपुस्तक लेखन कार्य गरिनेछ ।
२१. स्थानीय पाठ्यक्रम, शिक्षण सिकाई, शिक्षक, व्यवस्थापन, परिक्षा र मूल्याङ्कन प्रणाली सुधारलाई नियमित रूपमा संचालन गरिनेछ ।
२२. विद्यालयहरूको नियमित अनुगमन गर्ने, शिक्षक विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक तथा विद्यार्थीका गुनासा सुन्ने सुधारका उपायहरू अवलम्बन गर्ने ।
२३. कमजोर आर्थिक अवस्थाकै कारण बालबच्चा विद्यालय जानबाट बञ्चित हुनुपर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्न **गरिव तथा असाह्यको लागि छात्रवृत्तिको** व्यवस्था गरिनेछ ।
२४. नियमित रूपमा विद्यालय उपस्थित हुने र सिकाई उपलब्धी उच्च भएका विषयगत, तहगत र लैंगिक रूपमा उत्कृष्ट शिक्षक छनौट गरि हरेक वर्ष पुरस्कार र सम्मानको नीति ल्याइनेछ । कार्यसम्पादनको आधारमा उत्कृष्ट प्रधानाध्यापक, वि.व्य.स.अध्यक्ष र उत्कृष्ट अभिभावकलाई पुरस्कार तथा सम्मान गरिनेछ ।
२५. सामुदायिक विद्यालयहरूमा **ब्रोडब्यान्ड इन्टरनेटको** जडान गरिनेछ ।
२६. ५ वटै माध्यमिक विद्यालयहरूमा स्काउट कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
२७. **कक्षा ० देखि १२ को शिक्षालाई पूर्ण रूपमा निःशुल्क** गर्दै लगिनेछ ।
२८. दलित बालबालिकालाई उच्च शिक्षाको लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
२९. **एक विद्यालय एक स्काउट र प्रत्येक विद्यालयमा प्राथमिक उपचार कक्ष** स्थापना गरिनेछ ।
३०. दिवा खाजा कार्यक्रम लागु भएका कक्षाहरूको लागि **पोषणयुक्त मेनुको** व्यवस्था गरिनेछ ।

३१. गाउँपालिकास्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गरि उत्कृष्ट विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार सहित सम्मान गरि प्रतिभाको खोजी कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
 ३२. प्रारम्भिक बाल विकास कक्षाहरूमा कार्पेट, राउन्ड टेबल सहित डिजिटल प्रविधिको प्रयोग गरि मनोरञ्जक र बालमैत्री बनाइनेछ ।
 ३३. विद्यालयहरूमा छात्राहरूसंग ज्ञान र सिपको आदानप्रदान गर्न **छात्रासंग उपाध्यक्ष** कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
 ३४. शैक्षिक क्यालेन्डरलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
 ३५. प्रत्येक २/२ महिनामा आधारभूत र माध्यमिक तहको प्रधानाध्यापकको बैठक विभिन्न विद्यालयहरूमा बस्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
 ३६. प्रत्येक शैक्षिक सत्रमा **एउटा विद्यालयलाई नमुना विद्यालय र सूचना प्रविधि** सम्पन्न बनाइनेछ ।
 ३७. लामो समय देखि सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत कार्यालय सहयोगीहरूको सेवाको मूल्याङ्कन गर्दै पेशागत सुरक्षणका लागि उपदानको व्यवस्था गर्न विद्यालय कर्मचारी कल्याणकारी कोष स्थापना गरिनेछ ।
 ३८. विद्यालयमा कार्यरत प्रधानाध्यापकहरूको मनोबल वृद्धि गरी पेशाप्रति थप जिम्मेवार बनाउन प्रधानाध्यापक भत्तामा वृद्धि गरिनेछ ।
 ३९. सामुदायिक विद्यालयहरूको समग्र सुधारको लागि **इ- हाजिरी, सि सि टी भि जडान** कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
 ४०. सामुदायिक विद्यालयबाट SEE उत्तीर्ण गरि प्रवेशिका परिक्षामा नाम निकाल्न सफल एक एक जना विद्यार्थीलाई **MBBS र BE पढ्न ५० प्रतिशत छात्रवृत्ति** उपलब्ध गराउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
 ४१. पालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरू मध्ये एक पालिका एक नमुना विद्यालय कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ ।
 ४२. कक्षा ४ देखि कक्षा ९ सम्मको कक्षाको परिक्षा पालिका स्तरीय गरि प्रश्न पत्र तथा उत्तर पुस्तिका सम्बन्धि सम्पूर्ण काम पालिका मार्फत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
 ४३. श्री धारीपाटा मा वि धारीमा व्यवस्थापन संकाय र गौरिलमाण्डौँ मा वि हिकिलामा सब इन्जिनियर पढाइ संचालन गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
 ४४. उत्कृष्ट नतिजा हासिल गर्ने विद्यार्थी एवं विद्यालयका लागि पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।
 ४५. प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयहरूमा **वैकल्पिक उर्जाको** व्यवस्था गरिनेछ ।
 ४६. **विद्यालयहरूमा महिनाको एक दिन (शुक्रबार) कृषि खेती सम्बन्धी प्रयोगात्मक क्रियाकलाप** गरि विद्यार्थीहरूलाई सहभागी गराइनेछ ।
 ४७. **विद्यालय गुरु योजनालाई कार्यान्वय गदैँ** लगिनेछ ।
 ४८. खेलकुद क्षेत्रको विकास, पूर्वाधारको निर्माण, सिकाई प्रतियोगिता आदिको आयोजना निरन्तर गरिनेछ ।
 ४९. **विभिन्न संघ संस्थाहरूको सहकार्यमा संचालित विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका कार्यक्रमहरूलाई गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा संचालन गरिदैँ** लगिनेछ ।
- गाउँसभाका सदस्य ज्यू
५०. **स्वास्थ्य सेवाको विस्तार गाउँपालिकाको जिम्मेवारी** भन्ने नाराका साथ सबै नागरिकमा स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।

५१. एक घर एक धारा एक शौचालयको नीति लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५२. विभिन्न संघ संस्थाहरूको सहकार्यमा योग अभ्यास र पंचकर्म निर्माण कार्यलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गरिनेछ ।
५३. उच्च रक्तचाप, मधुमेह, क्यान्सर, दम, मृगौला, कलेजो र महिलाहरूको पाठेघर सम्बन्धी रोगको पहिचान, रोकथाम, परीक्षण र उपचारका कार्यक्रमलाई अभियान तथा घुम्ती सेवाको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
५४. प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रवर्द्धनका लागि नमूना गाउँ, नमूना स्वास्थ्य संस्था, नमूना स्वास्थ्यकर्मी अभियान सुरु गरि नमूना बन्न प्रोत्साहित गर्दै क्रमिक रूपमा विस्तार गरिनेछ ।
५५. अध्यक्षसंग जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रम मार्फत प्रत्येक वडा स्तरिय सेवा केन्द्रबाट ७० वर्ष माथिका नागरिकहरूको रक्तचाप, आल्बुमिन र मधुमेह निशुल्क जाँच गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
५६. गर्भवती तथा सुत्केरी महिलालाई जिल्ला अस्पतालसम्म निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा संचालन गरिनेछ ।
५७. स्थानीय जडिबुटी प्रशोधन कार्यक्रमका लागि विभिन्न अनुसन्धानात्मक संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
५८. स्वास्थ्य सेवा अन्तरगतका सेवाहरूलाई डोर टु डोरका रूपमा विस्तार गरिनेछ ।
५९. स्वास्थ्य सेवाको माग पक्षलाई थप सबल बनाउन नागरिकको घरदैलोमा स्वास्थ्य पहुँच पुऱ्याउन महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई परिचालन गरिनेछ ।
६०. समुदायमा आधारित स्वास्थ्य स्वयंसेवक, स्वास्थ्य आमा समूह, टोल विकास संस्था जस्ता संघ संस्था र आम नागरिकको पहिचान गरि सचेतनामूलक गतिविधि संचालन गरिनेछ ।
६१. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको कामको आधारमा प्रोत्साहन तथा पुरस्कृत गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।
६२. गरिव, सिमान्तकृत दलित, महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपाङ्ग भएका तथा दीर्घ रोगीहरूलाई स्वास्थ्यमा पहुँच स्थापित गरिनेछ ।
६३. विद्यालयमा पुगेर विद्यार्थीहरूको आखाँ परीक्षण गरिनेछ । स्वास्थ्य शिविर, विशेष स्वास्थ्य जाँच जस्ता लक्षित कार्यक्रम टोलस्तर सम्म लागु गरिनेछ ।
६४. छ महिनामा एक पटक जेष्ठ नागरिक चेकजाँच कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
६५. मुटुरोग, मृगौला रोग, क्यान्सर, मष्तिष्कघात, पार्किन्सनस, अल्जाइमर, स्पाइनल इन्जुरी, हेड इन्जुरी, लिभर रोग, जटिल किसिमले बलेको जस्ता कडा रोगीहरूलाई मात्र आर्थिक सहायता दिने र सोही बमोजिमको मात्रै वडाबाट सिफारिसको व्यवस्था गरिनेछ ।
६६. बर्थिङ सेन्टरमा कार्यरत अ न मी हरुलाई नाइट डियुटी प्रोत्साहन कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
६७. ५० वर्ष पुगेका एकल पुरुष र ४० वर्ष नाघेका एकल महिला हरुलाई मासिक भत्ता प्रदान गरिनेछ ।
६८. नागरिक आरोग्य केन्द्र ब्रह्मदेवलाई थप व्यवस्थित र विस्तार गरिनेछ र घुम्ती शिविर संचालनमा ल्याइनेछ ।
६९. बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न २ वर्ष भित्र दुहुँ गाउँपालिकालाई पोषण मैत्री गाउँपालिका बनाउन पहल गरिने छ ।
७०. सुनौलो हजार दिने आमा तथा किशोरीहरू र दलित समुदायमा लक्षित पोषण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
७१. नेपाल सरकारको बहुक्षेत्रीय पोषण योजना तेस्रो कार्यान्वयन का लागि लक्षित वर्ग पहिचान गरि पोषण विशेष तथा पोषण संवेदनशिल कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने छ ।
७२. विद्यालय पोषण सप्ताह तथा पोषण सम्बन्धि अतिरिक्त कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

७३. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका टुहुरा, अनाथ, असहाय तथा विपन्न विद्यार्थीहरूलाई गाउँपालिका **अनाथालय, अनाथ छात्रवृत्ती तथा आर्थिक सहयोग** कार्यक्रम मार्फत सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
७४. **स्नातक तह उत्तिर्ण गरेकी दलित छात्रालाई** प्रोत्साहन स्वरुप रु. ५० हजार दिइनेछ ।
७५. महिला अपाङ्ग बालबालिका जेष्ठ नागरिक दलित लगायत लक्षित वर्गलाई मूलप्रवाहिकरण गर्न शसक्तिकरण एवं सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
७६. मानव बेचबिखन, घरेलु हिंसा, छाउपडी, जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत जस्ता सामाजिक कुरती कुसंस्कार अन्त्य गर्न तर्फ जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
७७. सबै खालका वालश्रमहरू उन्मुलन गर्न **शुन्य बालश्रमको नीति** अङ्गिकार गरि प्रभावकारी अनुगमन गरिनेछ ।
७८. गाउँपालिका र अन्तरगतका वडा कार्यालयहरूमा **स्तनपान कक्षको** संचालन गर्दै लगिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

७९. भिन्न क्षमता भएका व्यक्तिहरू महिला, दलित, विपन्न बहिस्करणमा परेका समुदायहरूका लागि चेतनामूलक कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ ।
८०. गैर सरकारी संस्थाबाट भएका कामको प्रगति र अनुगमनलाई अनिवार्य बनाइनेछ ।
८१. आर्थिक समाजिक रूपले विपन्न वर्गमा समावेश गरि आयआर्जन गरिबी न्यूनिकरण, रोजगारी पर्वद्वन जस्ता कार्यक्रमहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

८२. गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाई इकाई स्थापना गरिनेछ ।
८३. खानेपानीको श्रोत संरक्षण तथा उपयुक्त पूर्वाधार विकास गरि खानेपानीको आपूर्ती व्यवस्था गरिनेछ ।
८४. सबै पालिका बस्तिलाई भरपर्दो शुद्ध, गुणस्तरीय खानेपानी सेवाका लागि **एकघर एकधाराको** नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८५. सबै खानेपानी आयोजनाहरूलाई स्थायी समितिमा आवद्ध गरि **मर्मत संभार कोषको** संचालन गरिनेछ ।
८६. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको प्रत्येक खेती योग्य जमिनमा १२ महिना सिचाइ सुविधा प्रदान गर्नुका साथै कुलो पानीको व्यवस्था गरिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

८७. गाउँमा रहेका **वेरोजगारहरूको तथ्याङ्क संकलन** गरि अभिलेख व्यवस्थापन गरि श्रममा आधारित काममा परिचालित गरिनेछ ।
८८. स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यम पर्वद्वन गर्न सिपमूलक तालिमको व्यवस्था गरि बस्तुको बजारिकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
८९. गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक वडामा **दुई दुई जनाका दरले डकर्मी, सैलुन, सवारी चालक, कारपेन्टर, हाउस वाइरिङ र प्लम्बिङ तालिम** दिने व्यवस्था गरिनेछ ।

१०. ख र ग वर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्तिले संचालन गरेको उद्योग व्यवसायहरूमा तोकिएको क्रमा ५० प्रतिशत छुट दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
११. रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकहरूको विवरण संकलन गरि अनिवार्य रूपमा अभिलेख राखि स्वरोजगारीको कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- गाउँसभाका सदस्य ज्यू,
१२. सडक तथा यातायात को पहुँच विस्तार गर्दा पानीका श्रोत, बनजङ्गल, प्राकृतिक श्रोत तथा धार्मिक क्षेत्र प्रतिकुल असर नहुने गरि गरिनेछ ।
१३. सडक पहुँच नपुगेका बस्तीहरूलाई सडक संजालमा जोड्न गाउँपालिका चक्रपथ तथा हिकिला ब्रहम मन्दिर हुदै शिद्वटोपीसम्म सडक एवं सहायक सडकहरूको विस्तार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१४. गाउँपालिकाको भवन आचारसंहिता निर्माण गरि पालिका भित्र अब उपरान्त निर्माण हुने सबै सरकारी सामुदायिक भवनहरूमा एकरूपता कायम गरिनेछ ।
१५. घरघरमा राष्ट्रिय प्रशारण लाईन जडान गर्ने प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
१६. पर्यापर्यटन, साहसिक पर्यटन र धार्मिक पर्यटनलाई उत्साहजनक रूपमा पर्वद्वन गरिनेछ ।
१७. लघु उद्यम कार्यक्रम अन्तरगत साबुन, विस्कुट, चप्पलहरू उत्पादन गरी बजारीकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
१८. सबै किसिमका पूर्वाधार निर्माण गर्दा फरक क्षमता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकको पहुँच सुनिश्चितता हुने गरि समावेशी विकासको अवधारणा लाई लागु गरिनेछ ।
१९. गाउँपालिका भित्रको बजारमा संचालित व्यवसायहरूको गुणस्तर र मुल्यसूचीको निरन्तर अनुगमन गरिनेछ ।
१००. भै परि आउने पूर्वाधार निर्माण गर्नका लागि कुल पुँजीगत बजेटको वडास्तरका योजनाका लागि ५ देखि १० प्रतिशत बजेट मर्मत संभार कोष स्थापना गरि विनियोजन गरिनेछ ।
१०१. वडा कार्यालयको भवन नभएका वडाहरूमा भवन निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
१०२. उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरूलाई आधारभूत तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
१०३. प्राविधिक धारका कार्यरत कर्मचारीहरूलाई उचित प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
१०४. गाउँपालिका र वडापालिका जोड्ने सडकहरूको निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
१०५. प्रदेश सरकार र संघीय सरकारको समन्वयमा झोलुङ्गे पुल र आर सि सि पुल निर्माण गरिनेछ ।
१०६. स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शनलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१०७. विपद सचेतनामूलक कार्यक्रम, खोज, उद्धार, राहत सम्बन्धी उपकरण खरिद गरिनेछ ।
१०८. विपद प्रभावितको पहिचान एवं स्तर निर्धारण गरि परिचय पत्र वितरण गरिनेछ ।
१०९. विपद जोखिममा रहेका विशेष लक्षित कार्यक्रम संचालन गर्ने र आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।
११०. वडा र पालिका स्तरिय विपद् समितिहरूको क्षमता अभिवृद्धी गरिनेछ ।
१११. विपद र माहामारीको पूर्वतयारीको लागि वडा स्तरको समेत प्रतिनिधित्व हुने गरि प्रति वर्ष टोली गठन र क्रियाशिल गरिनेछ ।

११२. वन विनास नदी तटीय क्षेत्रको अतिक्रमण बन्द पढावार तथा बन्द्यजन्तुको चोरी निकासी निरुत्साहित गर्दै नदीले कटान गरेका क्षेत्र र बाढीपहिरो गएका क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरि बाढी पहिरो नियन्त्रण कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ
११३. **भू उपयोग ऐन २०७६ र नियमावली २०७९ अनुसार जग्गा वर्गीकरणको** कार्य लाई अगाडि बढाइनेछ ।
११४. विपदको अवस्थामा तत्काल उद्धारका लागि **Rapid Response Team** निर्माण गरि आवश्यक सामग्री सहित सुरक्षित बासस्थानको लागि बजेट व्यवस्थापन गरिनेछ ।
११५. विपद व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी र द्रुत बनाउनका लागि **प्रत्येक वडामा उद्धार समितिको** गठन गरि चालु आर्थिक वर्ष भित्रमा नै तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- ११६. विपद प्रभावितहरूलाई तत्काल राहत, औषधीउपचार, खानपान र लत्ताकपडाको व्यवस्थापन गरिनेछ ।**
११७. विपद व्यवस्थापन कोषको वृद्धिका लागि सार्वजनिक र निजी र गैर सरकारी संघ संस्था संग समन्वय गरिनेछ ।
११८. विपद व्यवस्थापन संग सम्बन्धित संस्थागत क्षमता विकास गर्नका लागि तालिम तथा प्रशिक्षण आयोजना गरिनेछ ।
११९. **भाडी बस्कोट**लाई सांस्कृतिक पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गरि भाडी **शवदाह गृहको** निर्माण कार्यलाई अगाडि बढाइने छ ।
१२०. विपदबाट प्रभावित नयाँ लाभग्राहीहरूको पहिचान गरि नीजहरूको सूची जिल्ला प्रशासन कार्यालय हुदै राष्ट्रिय विपद् प्राधिकरणमा पठाइने व्यवस्था गरिनेछ
१२१. खाद्यान्न डिपो स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।
१२२. गाउँपालिका भित्र देखिन सक्ने विपद पूर्वतयारी, विपद व्यवस्थापन, विपद न्यूनिकरण लगायतका विषयहरूलाई समेटेटी **पूर्वतयारी रणनीति** तय गरिनेछ ।
१२३. गाउँपालिका भित्रका विभिन्न नदीहरू कालागाड, कुकुरेगाड, निजाङगाड र अन्य सहायक नदी एवं खोलाहरू आसपासका क्षेत्र पहिरो भूक्षयको उच्च जोखिम रहेकाले त्यस्ता जोखिमहरूको आकलन गरि त्यस्ता ठाउँहरूमा वृक्षारोपण गरि तटबन्ध निर्माण कार्य गर्नका लागि संघ र प्रदेश सरकार समक्ष अनुरोध गरिनेछ ।
१२४. विपद कोष मार्फत **विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा प्रतिकार्य योजना तथा कार्यक्रमहरू** कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१२५. प्रत्येक वडामा आकस्मिक तथा आपतकालिन हेली सेवा संचालनका लागि कम्तिमा **एउटा हेलिप्याड** निर्माण गर्ने नीति ल्याइनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

१२६. गाउँपालिका र गाउँपालिका अन्तरगतका कार्यालयबाट दिइने सेवाहरूलाई छिटोछरितो र प्रभावकारी बनाउन नवीनतम प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
१२७. गाउँपालिकाले दिने सेवा सुविधाहरूलाई विद्युतीय माध्यमबाट दिन आवश्यक सूचना प्रणाली र सफ्टवेयरको निर्माण गरिनेछ ।
१२८. जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउन तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
१२९. गाउँपालिका र अन्तरगतका कार्यालयहरूमा अप्टिकल फाइबर मार्फत इन्टरनेट जडान गरि इन्टरनेट सेवा भरपर्दो बनाइनेछ ।

१३०. नवीनतम प्रविधिको प्रयोग गरि गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवाहरु घरबाटै लिन मिल्ने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१३१. **कागजरहित सरकार**को अवधारणालाई कार्यान्वयनका लागि एकीकृत कार्यालय व्यवस्थापन प्रणाली विकास गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१३२. गाउँपालिकाको वेब साईट र अन्य डिजिटल माध्यम वाट गाउँपालिकाको विस्तृत विवरण तथा सूचनाहरु सार्वजनिक गर्ने प्रक्रियालाई थप सुदृढीकरण गर्दै लगिने छ ।
१३३. **सूचना माने र पाउने नागरिकको नैसर्गिक अधिकार** भएकोले सो को प्रत्याभूति गर्न गाउँपालिकाले आफ्ना गतिविधिहरुलाई विभिन्न माध्यमबाट सहज र सर्भसुलभ रुपमा प्राप्त गर्न सक्ने तथा सार्वजनिक गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१३४. सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि सबै वडामा रहेका विद्युतीय प्रणालीलाई अनलाइन गरि गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाइनेछ ।
१३५. अप्टिकल फाइबर मार्फत इन्टरनेट जडानका लागि निर्माण गरिएको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदनलाई कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
१३६. जनताको सुसूचित हुन पाउने अधिकारको प्रत्याभूत गर्न **पालिकाको मूखपत्र / वार्षिक बुलेटिन** प्रकाशन गरिनेछ
१३७. हरियो बन नेपालको धन भन्ने उक्ती लाई चरितार्थ गर्न **प्रत्येक वडामा कमसेकम एक स्थानमा वृक्षारोपण** गरि हाल रहेको बनको क्षेत्रफल वृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
१३८. गाउँपालिका भरी छरिएर रहेका सामुदायिक बनलाई संरक्षण, सम्बर्द्धन गरि हरियाली गाउँपालिकाको आकाङ्क्षालाई साकार गर्न आवश्यक नीति कार्यविधि निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१३९. बन क्षेत्रको बैज्ञानिक एवं दिगो व्यवस्थापन गरि आर्थिक रुपले महत्वपूर्ण बनस्पती तथा जडिबुटीको संरक्षण संवर्द्धन र प्रशोधनमा सामुदायिक बन उपभोक्ता महासंघ नेपाल लगायतका निजी तथा सामुदायिक संस्थाहरुलाई सहभागी बनाइनेछ ।
१४०. गाउँपालिका भित्रका विद्यमान जनशक्तीको लेखा परिक्षण संगसंगै कार्यसम्पादनका स्पष्ट सूचकहरु निर्माण गरिनेछ ।
१४१. **सार्वजनिक खर्चलाई नतिजा संग आवद्ध गर्न मध्यकालिन वित्तिय खाका संग आवद्ध** गरिनेछ ।
१४२. सूचक तथा परिणामको चेकलिस्ट तयार गरि वार्षिक कार्यक्रम तथा योजना अनुगमन गरिनेछ ।
१४३. आन्तरिक लेखा परिक्षणलाई प्रभावकारी बनाई **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ** ।
१४४. रणनीतिक तथा स्थानीय गौरवका आयोजनाहरुलाई बहुवर्षीय रुपमा बजेट विनियोजन गरि **पुजिगत खर्चको न्यूनतम ७० प्रतिशत रकम चैत्र मसान्त भित्रै खर्च गर्ने** गरि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली परिचालन गरिनेछ ।
१४५. आन्तरिक आय वृद्धिका लागि राजश्व तथा करका विभिन्न क्षेत्रहरुको पहिचान गर्न **कर नक्साडकन** कार्यमा जोड दिइनेछ ।
१४६. स्थानीय तहबाट प्रदान गरिने सामाजिक सुरक्षा भत्ता तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता सेवालाई थप व्यवस्थित, प्रभावकारी, पारदर्शी तथा प्रविधिको प्रयोगमा आधारित एकिकृत प्रणालीको रुपमा विकास गरिनेछ ।
१४७. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न योग्य लाभग्राहीहरुको सूचीको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिकको भुक्तानीको विवरण व्यवस्थापन सूचना प्रणाली(MIS) मा प्रविष्ट गरि आद्यवधिक रुपमा विद्युतीय माध्यमबाट भत्ता वितरण गरिनेछ ।

१४८. सामाजिक सुरक्षा भत्ता भौगोलिक विकटतालाई मध्यनजर गर्दै बैंक संग सहकार्य गरि वडा वडामा गएर वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१४९. प्रत्येक शाखा, वडा तथा गाउँपालिका भित्र रहेका कार्यालयहरूको त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन कार्यपालिकामा पेश गरि सार्वजनिक गरिनेछ ।
१५०. सुशासन, पारदर्शिता सर्वेक्षण कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
१५१. विवाद समाधानका लागि मेलमिलाप तथा मध्यस्तता सेवालालाई न्यायिक समिति मार्फत थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१५२. न्यायिक समितिका फैसलाहरूको कार्यान्वयन र सो को अनुगमन गरिनेछ ।
१५३. गरिव तथा असाह्य व्यक्तिहरूको न्यायमा सहज पहुँच पुऱ्याउन कानुनी परामर्श तथा सहयोगको व्यवस्था गरिनेछ ।
१५४. हिंसा पीडित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, बालबालिका र जेष्ठ नागरिकलाई सहजीकरण गर्न गाउँपालिकामा हेल्प डेस्क स्थापना गरि सेवा दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१५५. स्थानीय मेलमिलाप र मध्यस्तताका लागि आवश्यक नीति, योजना र कार्यविधि निर्माण गरि प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा अभिमूखिकरण तालिम प्रदान गरिनेछ ।
१५६. जनप्रतिनिधि, मेलमिलापकर्ता, कर्मचारी एवं सरोकारवाला नागरिकहरूलाई विभिन्न कानुनी साक्षरतामूलक तालिम संचालन गरिनेछ ।
१५७. न्यायिक इजलासको व्यवस्था गरि समितिमा परेका उजुरीहरूलाई मेलमिलापकर्ता परिचालन गरि सामुदाय स्तरबाटै समाधान गरिनेछ ।
१५८. विद्यालयहरूमा शिक्षक विद्यार्थी कानुनी सचेतनामूलक कार्यक्रम र लागु औषध दुर्व्यसन विरुद्ध सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१५९. छुवाछुत तथा जातीय भेदभाव न्यूनिकरण सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१६०. गाउँपालिका कार्यालयमा हालसम्मको बेरुजुको अद्यावधिक लगत तयार गरि सो को फछौट गर्ने साथै बेरुजु आउने नदिने गरि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।
१६१. वित्तिय जोखिम न्यूनिकरण गर्न आर्थिक प्रशासन ऐन तथा नियमावलीको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
१६२. अनुउत्पादक खर्च लाई कटौती गरि चालु खर्चमा मितव्ययता कायम गरिनेछ ।
१६३. सुशासन तथा संस्थागत क्षमता विकासका लागि आवश्यक ऐन, कानुन, नीति नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्डको तर्जुमा तथा समय सापेक्ष रुपमा संशोधन तथा परिमार्जन गरि आदेशको एकात्मकता कायम गरिनेछ ।

अन्तमा आगामी आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम निर्माणमा सहयोग गर्न हुने सम्पुर्ण जनप्रतिनिधि ज्यूहरू, कर्मचारी ज्यूहरू, विभिन्न माध्यमहरूबाट सल्लाह सुझाव दिनु हुने आम दुहुँ बासी बुद्धिजीवी, समाजशेवी, नागरिक समाज एवं सम्पुर्ण जन समुदायहरूमा विशेष आभार व्यक्त गर्दै **“समृद्ध दुहुँ शुखी दुहुँबासी”** र **“सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार, सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार”** भन्ने नारालाई सार्थकता तुल्याउन तथा यस नीति तथा कार्यक्रमको अक्षरांश पालना गर्न यहाँहरूको अमूल्य योगदान रहने अपेक्षा गर्दछु ।

धन्यवाद !